

OSMANLI ŐAIRLERİNİN ÇAĞATAYCA ŞİİRLERİ

II

OSMAN F. SERTKAYA

Osmanlı Őairlerinin, Nevâî'ye nazîre olarak, ağatay Şivesi ile yazdıkları gazellerden Nedîm ve Şeyh Gâlib'e ait olanlarını, «*Osmanlı Őairlerinin Çağatayca Şiirleri*» adlı makalemizde neŐretmiŐtik. Yine o makalemizde bu sahanın belli baŐlı bibliyografyasını da vermiŐtik¹.

Bu makalemizde ise, Ahmed-i Dâ'î, Karamanlı Nizâmî, Refî-i Amîdî, Fasîh Ahmed Dede ve Benli-zâde İzzet Mehmed Efendi'nin ağatay Şivesi ile yazılmıŐ gazellerinin, Vak'a-nüvîs Mehmed Pertev (Muvakkıt-zâde) tarafından Benli-zâde İzzet Mehmed Efendi'nin gazeline ağatay Şivesi ile yazılmıŐ tahmininin ve Za'fî'nin Osmanlı Türkçesi, Arapça, Çağatay Türkçesi ve Farsça beyitlerle yazdığı mülemma'sının, transkripsiyonlu metnini vereceğiz.

AHMED-İ DÂ'İNİN GAZELİ

Ahmed-i Dâ'î'nin Türkçe divanının bugün bilinen tek nüshasında, transkripsiyonlu metnini aşağıda verdiğimiz, ağatay Őivesiyle yazılmıŐ bir gazel vardır².

1 T D E D, XVIII, s. 133-138.

2 İsmail Hikmet Ertaylan, *Ahmed-i Dâ'î, Hayatı ve Eserleri*, İstanbul 1952, s. 62-63. Türkçe divanın tıpkıbasımında 74 ve 75. sahifelerde yer alan bu gazelin transkripsiyonu için bk.: Kadriye Ezer, *Ahmed-i Dâ'î'nin türkçe divanının tetkiki ve metnin transkripsiyonu*, Mezuniyet tezi, Türkiyat Enstitüsü no. 363, İst. 1950-1951, s. 66 ve Aysel Bürüngüz, *Ahmed-i Dâ'î'nin türkçe divanı*, Mezuniyet tezi, Türkiyat Enstitüsü, no. 529, İstanbul 1959-1960, s. 68.

Remel - + - - - / - + - - / - + - - / - + -

- 1 Cām-ı yâkūtî iĉer men bolğalı cān içküĉi
Naĉd-i cān ŧatmak kerek ĉün boldı cānān içküĉi (*)
- 2 Cām-i Cemŧid iĉmege genc-i Ferīdūn yetmegey
Bolğalı heyhāt uŧol la'l-i bedahŧān içküĉi
- 3 Cur'asın nūŧ ider bolsa ħayāt-ı cān bulur
Hızr tek meŧġū yaŧar ol āb-ı ħayvān içküĉi
- 4 Men ciġerler ħūn idūp men tā ki ħūn itsem aña
Köz köre ħanum iĉer ol közleri ħan içküĉi
- 5 ŧekkerinūñ ŧükrini kılmaq diler men dil bile
Ķulğa zāhidlik yaraŧmaz bolsa sultān içküĉi
- 6 Nergis-i mestānesi ĉün cāna ħasd itdi körūñ
Āhū köz birle boluptur uŧbu aŧlan içküĉi
- 7 Cām-ı zerrīn ol iĉüp Dā'īye taŧlar cur'asın
Nūŧ-ı cān bolsun saña ħōŧ içkil ay cān (iĉküĉi)

KARAMANLI NİZĀMÎ'NİN GAZELİ

Karamanlı Nizâmî'nin Çaġatay ŧivesi ile yazılmıŧ bir gazeli vardır. Transkripsiyonlu metnini aŧaġıda verdiġimiz³ bu gazel Nizâmî ile ilgili belli baŧlı kaynaklarda belirtilmemiŧtir⁴.

* Ahmed-i Dā'î'nin bu gazeli türkçe divanının bilinen tek yazma nüshasına sadık kalınarak transkripsiyonlanmıŧtır. Muhterem hocam Ali Nihat Tarlan, bu gazelin ilk beytinin müstensih tarafından yanlış istinsah edildiġini ve *naĉd-i cān ŧatmak* ibaresindeki *ŧatmak* (صتق) kelimesinin *ŧaymak* (صمق) ŧeklinde yazılması gerektiġine iŧaret ederek, ibarenin *naĉd-i cān ŧaymak* ŧeklinde düzeltilmesinin, mânayı daha doġru vereceġini söylemektedir.

3 Bu gazeli Doĉ. Dr. Halūk İpekten bana haber vermiŧtir.

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

- 1 Tā şafha-i ruhsāra hatıñg yazdı raqam-nı
Ser-nāme-i hüsni-ğa mehiñg çıktı qalem-ni
- 2 Ol naqs sitārem bile ceng eylemek ister
Āhım ki tiker küşe-i eflāke 'alem-ni
- 3 Köp cevr ü cefā itküçi yār ile siniñg dik
Çinkis dağı itmezdi böle zulm u sitem-ni
- 4 کفتم که بمن رحم کن ای یار جفا کیش
Türk oğlanı men añglamanam didi 'acem-ni
- 5 Cān-sız büte tapkunça sañga tapsa ne rāhib
Ma'būd idinür bārī siniñg kibi şanem-ni
- 6 Çün qaddiñg elif-dür deheniñg mīm-dür ay dōst
Ol qadd ü dehen-din umaram derdime em-ni
- 7 İtleriñg izin yolda körüben sivünür min
Müflis kişi tapmış kibi bir niçe direm-ni
- 8 Tūfān kibi birgeydi cihān halkını garqa
Garq etmese sinemdeki köz közdeki nem-ni
- 9 Nakkaş disem közlerüme n'ola ki sin-siz
Altun varaq üsti-ğa yazar reng-i baqam-nı
- 10 Qapında raqıbuña taladma bizi hanım
Zirā ki harām etdi hudā şayd-ı harem-ni

4 Karamanlı Nizâmî'nin bu gazeli için bk. Halûk İpekten, *Karamanlı Nizâmî, hayatı, edebi şahsiyeti ve divanının edisyon kritiği*, Mezuniyet tezi, Türkiyat Enstitüsü no. 433, İst. 1953-1954, s. 220 ve Sevil Tansu, *Karamanlı Nizâmî'nin Türkçe divanının gramer tahlili* (Divanını tetkik), Mezuniyet tezi, Türkiyat Enstitüsü, no. 613, İst. 1962-1963, s. 145-146.

- 11 Abuy ne bolur bunça cefâ kaçça bolur kim
..... cānga elem-ni
- 12 Baş üzre kopup bar ser-i küyî-ğa Nizâmî
‘İşkî yolu-ğa şıdķ-ile bastıñg çü kadem-ni

N ü s h a l a r :

- A. İstanbul, Atıf Efendi Küt., No. 2054, 116^b (122^b)
B. İstanbul, Üniversite Küt., T. 9854, 43^a-43^{b*}
C. İstanbul, Millet Küt., Ali Emîrî, Manzum, No. 451, 30^a
D. İstanbul, Süleymaniye Küt., Hacı Mahmud Ef. No. 3298, 35^b-36^a.

N ü s h a f a r k l a r ı :

- 1^a ... hañıñg ... raķam-ni] B,C,D ... hañıñ ... raķamı |
1^b ... hüsni-ğa mehiñg çikti kalem-ni] B,C, hüsni-ğa mehiñ çekdi kalemni; D, hüsni-ğa mehiñ çekdi raķamı ||
2^a ... sitârem bile] B, sitârem ile |
2^b Āhım ki tiker ... ‘alem-ni] B, Āhımıla çeker ... ‘alemni; C, Āhım ki diker ... ‘alemni; D, Āhım ki diker ... raķamı ||
3^a ... itküçi yar ile siniñg dik] B, D, ... etkiçi yâr ile seniñ tek; C, ... etkiçi yâr ola (ile?) seniñ kim |
3^b Çinkis dağı itmezdi böle zulm u sitem-ni] A, Çinkis dağı itmes idi bu zulm u sitem-ni; B, Çinkis dağı etmez böle zulmı vü sitemni; C, Çinkis dağı itmezdi(i) böle zulm u sitemni; D, Çinkis tağı etmezdi böle zulm u sitemni ||
4^a ... yâr-ı cefâ-kış] B, şuh-ı cefâ-kâr; D, şuh-ı cefâ-kış |
4^b ... añglamanam ... ‘acem-ni] B, ... tanımanam ... ‘acemni; C, D, ... añlamanam ... ‘acemni ||
5^a Cân-sız ... tapķunça ... tapsa ne rāhib] B, Cānsız ... tapķunça ... tapsa ne rāhib; C, Cānsız ... tapıñça ... tapsa ne zāhid; D, Cān-sız ... tapıñça ... tapsa ne rāhib |
5^b ... idinür ... siniñg kibi şanem-ni] C, ... edinür ... seniñ sib-i (?) şanemni; B, ... idinir ... seniñ kibi şanemni; D, ... idinür ... seniñ kibi şanemni |

* Halûk İpekten'in (*Karamanlı Nizâmî*, Türkiyat Mecmuası, XIII, İst. 1958, s. 78'de) «Üniversite Kütüphanesi Ali Bey Kitapları no. 54'de» kayıtlı gösterdiği nüsha, Ali Fuad Türkgeldi'nin İstanbul Üniversitesi Kütüphanesine hediye ettiği yazmalardan biri olup, bugün aynı Kütüphanede 9854 numarada kayıtlıdır.

- 6^a Çün qaddiñg elif-dür deheniñg mîm-dür] B, Çün qaddüñ elifdür dehenüñ mîm-dür; C, Çün qaddiñ elifdür deheniñ mîmdür; D, Çün (qaddüñ) elif-dür deheniñ sîm (?) -dür |
- 6^b Ol qadd ü dehen-din umaram ... em-ni] B, Ol qadd ü dehenden umaram ... emni; D, Ol qadd ü dehāndan umaram ... emni; C, tapuñdan umaram ki ede ... emni ||
- 7 Bu beyit D nüshasında yoktur.
- 7^a İtleriñg ... körüben sivünür min] B, İtleriñiñ ... körüpe sivünür min; C, itleriñiñ ... körelden sevünür men |
- 7^b ... tapmış kibi ... direm-ni] B, ... tapmış kibi ... diremni; C, ... tapmış tegi ... diremni ||
- 8 Bu beyit B ve C nüshasında yoktur. *
- 8^a Tūfān kibi birgeydi ... halkını ...] D, Tūfān tegi bermiştī ... fülküni (mülküni?) ... |
- 8^b Ğarq etmese ... köz ... nem-ni] A, Turguzmasa ... ot ... nem-ni; D, Ğarq etmese ... köz ... nemni ||
- 9 Bu beyit B ve C nüshasında yoktur.
- 9^a ... sin-siz] D, ... sen-siz |
- 9^b ... üsti-ğa ... baqam-nı] D, ... üstine ... baqamni ||
- 10 Bu beyit C nüshasında yoktur.
- 10^a Qapıñda ... taladma ...] B, kapuñda ... talatma ... ; D, qapıñda ... talatma ... |
- 10^b ... harām etdi hudā şayd-ı harem-ni] B, ... harām etdi hudā şayd-ı haremni; D, ... harām etdi (hudā) şayd-ı haremni ||
- 11 Bu beyit A nüshasında yoktur.
- 11^a Abuy ... bunça ... qança ...] B, Abuy ... niçe ... qança ... ; C, Abu ... bunça ... qança ... ; D, Abu ... bunça ... munça ... |
- 11^b Mısranın baş tarafı bütün yazmalarda okunaksızdır.
(B) بر بیر صوینجه بر نک جانته المنی (C) بر بیر صوینجه بر نک جانته المنی (D) بر رز صوینجه
بر بر جانته المنی
- 12^a ... qopup bar ser-i küy-ğa ...] B, ... yörüpdür ser-i küyına ... ; C, D, ... yörüp yār ser-i küyına ... |
- 12^b 'İşkiñ yodı-ğa şıdğ-ile bastıñg çü qadem-ni] B, 'İşkiñ yolına şıdğ-ile basdıñsa qademni; C, 'İşkiñ yolına şıdğ-ile başdıqsa qademni; D, 'İşkiñ yolına şıdğ-ile basdıñsa qademni ||

- E. İstanbul, Köprülü Küt., Fazıl Ahmet Paşa, No. 274 (61^a)
 F. İstanbul, Süleymaniye Küt., Zühdü Bey, no. 238 (64^b)
 G. İstanbul, Süleymaniye Küt., Lâla İsmail, no. 471 (49^b)
 H. İstanbul, Süleymaniye Küt., Hüsrev Paşa, no. 554/1 (51^b)
 I. İstanbul, Topkapı Sarayı Küt., Emanet Hazinesi, no. 1629 (70^a)
 İ. İstanbul, Üniversite Küt., T. 3613/4 (176^b)
 J. İstanbul, Üniversite Küt., T. 5337/2 (111^b)
 K. İstanbul, Üniversite Küt., T. 492 (96^a)
 L. İstanbul, Üniversite Küt., T. 469 (59^b-60^a)

Nüsh a farkları:

- 3^a sañga] A, B, E, J, saña |
 3^b cānānga] B, L, cānāna ||
 4^a ğonce-dehen] İ, bāde-fürüş ||
 5^a bilgin] A, B, D, E, F, G, İ, J, K, L, bildi | tātäre B, E, J, K, L, tātār ||

REFİ'-İ AMİDİ'NİN GAZELİ

H. 1169 (M. 1756)'da Diyarbakır'da doğan ve H. 1231 (M. 1816)'da İstanbul'da vefat eden Şeyh Galib devri şairlerinden Refî'-i Amîdî'nin Çağatay şivesi ile yazdığı gazel, «*Osmanlı Şâirlerinin Çağatayca Şiirleri*» adlı makalemizde transkripsiyonlu metnini verdiğimiz Nedîm'in Ali Şir Nevâyî'nin bir gazeline Çağatay şivesi ile yazdığı gazeline naziredir.

Bu Çağatayca nazîrenin transkripsiyonlu metnini aşağıda veriyoruz⁶.

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

- 1 Gam-ı rüyiñ bile gülşenğa bardım bir şadâ tartıp
Giribân çâk boldı gülde bülbül tek nevâ tartıp
- 2 Lebiñğa reşk itip haclet bile tüşgin ayağa mey
Çü kildiñ bezmğa nahvet bile cām-ı şafâ tartıp
- 3 'Aceb ahû bolur ol közleri sehğâr-ı şayyâd tek
Atar sinemğa oğlar kaçlarındın iki yâ tartıp

6 Bu gazel İ K T Y D K, IV, III, s. 1022'de zikredilmektedir.

- 4 N'ola ceyb-i köngül çäk bolsa zaħm-ı tığ-ı nâzımdın
Mañğa luğf itdi tığ-ı nâzını ol bî-vefâ tartıp
- 5 Nevâyî vü Nedîmâ tek Refî'â kil-k-i çâlâkım
Yazar bu resme nazm aqrânğa ser-tâ-ser şalâ tartıp

Nüshalar:

- A. İstanbul, Üniversite Küt., T. 2924 (12^b)
B. İstanbul, Süleymaniye Küt., Hâlet Ef., no. 666 (21^b-22^a)
C. İstanbul, Millet Küt., Ali Emîrî, Manzum, no. 176 (16^b)
D. İstanbul, Bayezid Devlet Küt., no. 5794 (23^a)

Nüsha farkları:

- 4^a köngül] B, C, D, köñül | zaħm-ı tığ-ı nâzımdın] A, şevk-ı zaħm-ı nâzımdın ||
4^b nâzını] A, C, D, cevriñi | mañğa C, D, maña ||
5^b yazar] B, yazarsa ||

BENLİ-ZÂDE İZZET MEHMED BEĞ'İN GAZELİ

H. 1224 (M. 1809)'da İstanbul'da idam edilen Benli-zâde Mehmed İzzet Beğ'in divanında Çağatay şivesi ile yazılı bir gazel vardır⁷.

Şeyh Galib devri şairlerinden olan İzzet Beğ Çağatay şivesi ile yazdığı gazelini devrin şairlerinden Vak'a-nüvîs Muvakkıt-zâde Mehmed «Perteve» e hitaben yazmış ve bu gazelinin «Perteve» tarafından tahmis edilmesini istemiştir. Perteve de İzzet Beğ'in bu gazelini tahmis etmiştir. Bu tahmis, Benli-zâde İzzet Mehmed Beğ'in Çağatayca gazelinin transkripsiyonlu metninden sonraki bölümde verilmektedir.

Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + -

- 1 Üç tolu bir yahşı-raq sâkî ki ħâlimtür yaman
Tapşurur min kökke efgân birle bâng-i el-âmân
- 2 Ayru tüşkeç la'l-i meygünîñdın ay gülgün-izâr
Kan bolup dil lahtı bolmıştur şerer her kañre kan

⁷ Bu gazel İ K T Y D K, IV, III, İst. 1969, s. 979'da zikredilmektedir.

- 3 'İşkür bā'ış miniñg mecnūnlıgımğa hecr ara*
'İşk sevdāsığa ammā yārdur birgen nişān
- 4 Ot tüşürgeç bögregimge ütđi ol āteş-'izār
Uşbu āteş közlerimdin eyledi ırmağ revān
- 5 Hāzret-i Pertevğa nazmımnı aytay ma'rūz kim
'İzzetā tahmīs ile eyler kuşūrımnı nihān

Nüshalar:

- A. İstanbul, Millet Küt., Ali Emîrî, Manzum, no. 288 (57^b)
B. İstanbul, Üniversite Küt., T. 2818 (59^a)
C. İstanbul, Üniversite Küt., T. 2886 (76^a)

Nüsha farkları:

- 3^a hecr ara] A, C, hezār, B, hezārā ||
5^b ile] A, B'de yok ||

VAK'A-NÜVİS MUVAKKIT-ZÂDE MEHMED «PERTEV»İN TAHMİSİ

H. 1159 (M. 1746)'da İstanbul'da doğan ve H. 1222 (M. 1807)'de Edirne'de vefat eden Mehmed «Pertev», Benli-zâde Mehmed İzzet Efendi'nin, metnini yukarıda verdiğimiz, Çağatayca gazelinin Çağatayca tahmis etmiştir.

Transkripsiyonlu metnini verdiğimiz Çağatayca tahmis, Süleymaniye Küt. Pertevniyal Valde Sultan no. 801 ve Hüsrev Paşa 517'de kayıtlı yazmalarda geçmektedir.

Tahmīs-i gazel-i Çağatayî 'İzzet Beg

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

* A ve C nüshasında hezār B nüshasında ise hezārā şeklinde olmasına rağmen transkripsiyonlu metnini aşağıda verdiğimiz Pertev'in tahmisindeki hecr ara şekli mâna ve vezne daha uygun olduğundan tercih edilmiştir.

- 1 Aytıñız kim tilbe boldum ayru tüşkeçde hemân
 Bezm ara çün bulmağay yārimni itmey mü figān
 Miñge ƙan yığlap közüm Ceyhūn bile-tür tev'emān
 «Üç tolu bir yaħşı-raq sāķi ki ħālimtür yaman
 Tapşurur min kökke efgān birle bāng-i el-āmān»
- 2 Körmegeç ay gönçe-fem boldum nizār u dil-figār
 Gülşen-i küymğa barıp zārlıg itsem ni bar
 Ün çikerde 'ışk ile bolmay mu uçkun āşikār
 «Ayrı tüşkeç la'l-i meygünñdın ay gülgün-'izār
 Ƙan bolup dil laħtı bolmıştur şerer her ƙatre ƙan»
- 3 Tüşdi könlümiñg ƙuřı bir sünbül-i mü dāmıga
 Āh kim bu ƙuř bile kākülni derhem bolmasa
 Min perişān andın ol āşufte mindin ħāliyā
 «'İşkdur bā'ış miniñg mecnūnlıgımğa hecr ara
 'İşk sevdāsıga ammā yārdur birgen niřān»
- 4 Eşk-i germim savuğ āhımdın bolınça şerm-sār
 Gül bile gönçe ħacil-likdin ƙızarıp boldı nār
 Bu tükenmes aytılp şol yañılıgım kim dil-figār
 «Ot tüşürgeç bögregimge ütdi ol āteř-'izār
 Uşbu āteř közlerimdin eyledi ırmağ revān»
- 5 Ĥazret-i 'İzzet Begiñ vaķf-ı řenāsıdur tilim
 Midħatin terk eylemey min itseler tilim tilim
 Bendesıga böyle beyti ayta bilmes ħiç kim
 «Ĥazret-i Pertevğa nazmımnı aytay ma'rüz kim
 'İzzetā taħmıs ile eyler ƙuşurımnı nihān»

Nüshalar:

- A. İstanbul, Süleymaniye Küt., Hüsrev Paşa, no. 517 (19^b-20^a)
 B. İstanbul, Süleymaniye Küt., Pertevniyal Valde Sultan, no. 801 (128^b)

Nüsha farkları:

1. aytıñız] B, aytdıñız | yığlap B, yığlayıp ||
2. gönçe-fem] B, gönçe-leb | küyüñga] B, küyüñge | aşikâr B, şikâr ||
3. dāmıga] A, dāmga | bolmasa] B, bolma(sa) | mecnūnlıgımga] B, mecnūnlıgıma ||
4. kızarıp] A, kızarup ||
5. senāsıdur] B, senāsını | aytay] B, ayta ||

ZA'FİNİN MÜLEMMA'SI

Gülşeni tarîkâtının kurucusu Şeyh İbrahim Gülşenî'nin oğlu olan ve H. 950 (M. 1543-1544)'de vefat eden Za'fî'nin tek nüshası bilinen divanı İstanbul Millet Küt., Alî Emîrî, manzum, no. 254'de kayıtlıdır⁸.

Bu tek nüsha divanda 3 mülemma bulunmaktadır⁹. Bu mülemmalardan sadece aşağıda transkripsiyonlu metnini verdiğimiz bir tanesi Arapça, Farsça, Osmanlı ve Çağatay Türkçesi ile yazılmıştır.

Remel - + -- / - + -- / - + -- / -- + -

T. (5^b) 1 Oynadup destinde bir meşmüme-i 'anber-şemîm
 Hoş-meşâm olmışdı gülşende şehër bād-ı nesîm

A. 2 کأن وجه الارض من احسان ازهار ربيع
 مثل دارالخلد افكار الوری فیها یریم

Ç. 3 Bağ ara her kes kılup bir serv-kāmetni kenār
 Sāye-veş üftādelġ cānımga yitmişdi 'azîm

8 İstanbul Kitaplıkları Türkçe Yazma Divanlar Kataloġu I, XII - XVI. asır. İst. 1947, s. 113.

9 göst. yer.

- F. 4 کرده پر عنبر مشام جان بخور مریمی
ساغر زرین گرفته نسترن بر ساق سیم
- T. 5 Nükte-perdâz u belâgat kişveriniñ serveri
Rast-fehm ü münşî-i inşâ-ı kavlı-ı müstakîm
- A. 6 ماطلع من مطلع الاقبال نجم مثلکم
نوره نور مدام فیضه فیض عمیم
- Ç. 7 Mâder-i eyyâmdın kimler tuhûra zâtınıñ
Aferinîş yazmağa zînet birür şekl-i nesîm
- F. 8 انتظام نظم امر وکده نظامیرا خجال
لؤلؤ لآلای طبعش بهتر از در یتیم
- T. 9 Dest-i cevr ile perîşân-hâl ü zâr u pür-melâl
Zülf-i dilber kibi olmışken dil ü cânım dü nîm
- A. 10 فی زمان الشکر عن کأس الهموم لیلۃ
جاء من طرف الهوی صوت الی القلب السلیم
- F. 11 جم حشم جمشید رفعت جامع جمع کمال
مالک ملک فصاحت ناظم نظم نظیم
- Ç. 12 Şerh ider derdiñi bir bir kim dir vir şerbet aña
Şol Mesîhâ kim demîndin cân bulur ‘azm-ı remîm
- F. 13 کفتم مارا رو بدرگاه سعادت دستگاه
عرضه ده حال خود اندر حضرت شاه کریم
- T. 14 Vâlî-i vâlâ-himem mevlâ-yı elţâf u şiyem
Hâkim-i hükm-i hikem maḥkûm-ı aḥkâm-ı ḥakîm

- T. 15 Merkez-i kuṭb-ı hilāfet taht-ı baht-ı salṭanat
Vāriş-i irş-i hilāfet ḥāzret-i sulṭān Selīm
- A. (6^a) 16 لا يزال العمر ممدودا الى ختم الزمان
وقت يوم الحشر في روضات جنات النعيم
- Ç. 17 Kōp kılp küstāhlıg medḥiñga depretsem zebān
Ḥaddim ermes gerçi vaşf itmekğa zātıñ ḥaḳ ‘alīm
- T. 18 El du‘āya ḳaldurup ḥatm itdim āḥır kıssayı
Müstecāb eyle keremdin anı yārabbi kerīm
- A. 19 اضعف الانسان ضعفي كان من هذا كليم
انظروا من عين لطف انه داع قديم
- Ç. 20 Bolmadı zāhir ḳuyaş mişliñg bu gerdün üstide
Ṭolğanır ṭōlāb yañlı bolmayup bir dem muḳīm

K e l i m e l e r

- abu : Abo, hayret bildiren söz, bk. Abuy
- abuy : Abo, hayret bildiren söz. bk. Abu (Bu şekilde okunuş için bk. Louis Bazin, *A propos de l'exclamation Anatolienne abao!*, Jean Deny Armağanı, 1958, s. 39. «abu (Karaman)»).
- ara : içinde, arasında
- ayt- : söylemek, demek
- bar- : varmak, ulaşmak, gitmek
- bile : ile bk. birle
- birle : ile bk. bile
- bir- : vermek
- bol- : olmak
- bögreg : ciğer

Çinkis, Çinkıs	:	Cengiz Han
em	:	ilâç, devâ
ırmağ	:	ırmak, nehir
kerek	:	gerek
köz	:	köz, kızarmış kömür parçası, kor
köz	:	göz
köz köre	:	göz göre göre (deyim)
meñgü	:	ebedi, sonsuz
ot	:	ateş
tal-	:	dalamak, it ısırması
tap-	:	bulmak
tap-	:	ibadet etmek
tapşur-	:	ulaştırmak, eriştirmek
taşla-	:	atmak
tek	:	gibi
tolu	:	kadeh
tolğan-	:	dolanmak, dönmek
turguz-	:	durdurmak, durmak
uçkun	:	kıvılcım
uşbu	:	işbu, işte bu
uşol	:	o, işte o
üt-	:	yakmak, ütmek
yaşşı	:	güzel
yaşşı-rağ	:	çok güzel, en güzel
yaman	:	kötü, fena

Not : TDED. XVIII, s. 133-138' de yayınlanan ilk makalemizde s. 137 be-yit 6'daki ve s. 138 not 6'daki *atı sin* şekilleri *anı sin* olarak düzeltilmelidir.